

ТЫЛ „СНАБЖЕНИЕ СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ

Műszaki tudományos haladás a hadtáp elmélete és gyakorlata

*Írta: I. M. Golusko vezérezredes, a Szovjetunió Fegyveres Erői hadtáptörzsfőnöke,
a hadtudomány doktora, professor, a Szovjetunió Állami Díjasa
(Megjelent: a „Тил-и Снабзsenyje” c. folyóirat 1986/8. számában)*

Az SZKP XXVII. Kongresszusa kidolgozta az ország gazdasági és szociális fejlődésének nagyszerű programját, meghatározta a szovjet szocialista társadalom minőségileg új szakaszához való előrehaladásunknak jellegét és ütemét. A szocialista gazdasági rendszer korszerűsítésekor működésbe kell hozni a termelőerők fokozásának új, hatalmas ösztönző eszközeit, realizálni kell a népgazdaság kimeríthetetlen tartalékait.

„Az ötéves terv politikai feladata – hangsúlyozta az SZKP KB 1986. júniusi plénumán M. Sz. Gorbacsov – gazdaságunk átépítése, a szovjet társadalom fejlődésének gyorsítását, nagyjelentőségű szociális feladatok megoldását, az ország megbízható védelmét biztosító korszerű anyagi-technikai bázis létrehozása.”

Ezen fontos feladat megoldásának a kulcsa – a műszaki tudományos haladás meggyorsítása, ami lehetővé teszi azt, hogy már a tizenkilencedik ötéves tervben hirtelen fordulatot érnünk el a termelés minőségének és hatékonyságának növelésében, annak intenzívebbé tételében a gazdaság minden ágazatában. Ebben a vonatkozásban nagyon sok múlik a tudománynak a termeléssel történő összehangolásán. Nem kétséges, hogy az iparban realizált új technológiák és tudományos kidolgozások alapján szükség esetén védelmi szükségleteink számára újabb, korszerűbb eszközöket fognak létrehozni. Egyes momentumokat tehát, mind a harctevékenységek megszervezésével, mind vezetésével és ellátásával kapcsolatosan új értelemmel kell felruházni. Innen az a követelmény, hogy aktívan kell felhasználni a modern tudomány vívmányait a különböző feladatoknak realizálásában, keresni kell a csapatok minden oldalú ellátásával kapcsolatos tudományos kutatások átalakításának, meggyorsításának, hatékonysága növelésének, különösen azok gyakorlatban való meghonosításának korszerűbb útjait.

A hadtápbiztosítás elméletében és gyakorlatában az új kidolgozások kérdéseit illetően az átalakításnak az egész hadtudomány megfelelő nézeteire, az SZKP XXVII. Kongresszusának határozataiból eredő követelményekre kell támaszkodnia. Véleményünk szerint ebben a munkában az egység és alegységek harctevékenysége valószínű (prognosztizált) körülményeire való orientálódás és azok harc kiképzésének, élet- és

munkakörülményeinek megszervezésével, az állandó magas fokú harcckészültség, a hosszantartó önálló tevékenységre való alkalmasság fenntartásával, a csapatok és a hadtáp összes harcrendi elemei életképessége megóvásával kapcsolatos tudományos ajánlások, ezen alapon történő kidolgozása jelent gyökeres fordulatot.

Magától értetődően ez nem egy jelentős, hanem egy komplex probléma. A kutatásoknak főiránya – a csapatok (erők) és a hadtáp készenléte, képessége megbízhatóan és eredményesen megoldani feladataikat bármilyen helyzetben. A tudományos gondolkodásnak napjainkban sokkal inkább, mint bármikor a csapatok mindennapi tevékenységének, élet- és munkakörülményeinek hadtápbiztosítását, úgy békében, mint a valószínű ellenség váratlan tevékenységének esetén befolyásoló feltételeknek sokoldalú kutatására kell irányulnia. A hadtápnak az új körülményekhez igazodó hosszadalmas átépítése megengedhetetlen azért, mert a valószínű ellenség most összehasonlíthatatlanul korszerűbb harceszközökkel rendelkezik, mint rendelkezett a múltban és törekedni fog védelmünk gyenge pontjainak kikapogatására, hogy váratlanságot érjen el és biztossá maga számára a kezdeményezést már a harctevékenység legelején.

Vegyük például a hadtáp felépítését és lépcsőzését harci viszonyok között. Az elmúlt háborúban ezt úgy határoztuk meg mint a harcmezőn a készletek utánszállítását és a sebesültek hátraszállítását végző szállítóeszközök napi körforgalma. Ezért a hadtápalagységek a peremvonalhoz a legrövidebb távolságra helyezkedtek el. Magától értetődően figyelembe vettünk olyan tényezőt, mint az ellenség fő fegyverfajtáinak nagy hatótávolsága azzal, hogy telepítéskor minimumra csökkenjen a személyi állomány, az anyagi készlet és a technika veszteség.

Egészen más a helyzet napjainkban. Minden esetben figyelembe kell venni az ellenség fegyvereinek, különösen a rakéta-, atom és nagy pontosságú fegyvereinek hatását, az utóbbinak a megsemmisítés távolságát és fokát illetően gyakorlatilag nincsenek határai. Csoportosítások létrehozásakor a hadtápegységek és intézetek mélységben, és szélességben történő elhelyezésekor alapvető követelmény – azok életképességének és a csapatok biztonságos ellátásának megóvása, széttagolt elhelyezés, a rejtettség és az erő kifejtés időben történő növelésének útján függetlenül a veszteségtől. A hadtáperők és eszközök mélységben és szélességben való lépcsőzések, ugyanezen célokból figyelembe kell venni a csapatcsoportosítások feladatait, azoknak készletekkel való ellátását, a veszteség pótlásának és az erő kifejtés növelésének szükségességét, elsősorban a döntő irányokban. Tehát a hadtáp felépítésének új elveire kell irányt venni, figyelembe véve azt, hogy az állandóan készen álljon a védelemből támadásba átmenő csapatok biztosítására. Kétségtelen, hogy ezen probléma megoldásának céljából át kell értelmezni minden hadtáptagozat szerepét és feladatait, meg kell találni szervezési, felépítési, technikai felszereltsége és vezetése átalakításának új megközelítését.

Számtalan gyakorlat, tapasztalat azt bizonyítja, hogy az ellenség nagy pontosságú fegyvereinek megjelenésével megváltozik a különleges csapatok szerepe. A harctevékenység megvívása jeletőségüknél fogva számtalan esetben első helyre állítja ezeket a csapatokat. Ennek következtében megváltozik az a korábbi nézet, amelynek értelmében a különleges csapatokat az egyéb, nem harci csapatokhoz sorolták és ezért csak másodszorban látták el (biztosították) azokat. Sőt, mi több, azok rendszerint feladatul kapták az anyagi eszközöknek és a sebesülteknek saját eszközeikkel és erővel történő szállítását. Ezért válik új viszonyok között elsőrendű feladattá a különleges fegyvernemeknek hadtápbiztosítása, az előjáró hadtáptagozat erőinek és eszközeinek az igénybevételével.

Most az egy pillanat alatti veszteség sokkal nagyobb lehet; az élőerő, a fegyverzet és technika sérüléseinek szerkezete is más lehet. A sebesültek és betegek első és szakorvosi segélyben való részesítésére és gyógyítására és az alakulatokhoz mielőbbi visszaküldésére a fő egészségügyi erővel és eszközökkel való manőverezés útján lehet időt nyerni a legnagyobb veszteségi góciókban. Több esetben célszerűnek bizonyul az, hogyha ezen feltételhez minden szükségést a tömeges pusztulási góciókban, vagy azok közelében teremtsünk meg mindegyik esetben azonban magas manőverezőképességű gyógyító- és kiűritőeszközökkel kell rendelkezni.

A technikai biztosítás elvei a jövőben úgyszintén megváltozhatnak. Tömeges veszteség esetén a fegyverzet és a technika gyorsított helyreállítása csak akkor lesz lehetséges, ha a fő javítóerők és eszközök közvetlenül megközelítik a tömeges veszteségi körleteket. És azok létrejöhetnek nemcsak az arcvonal közelében, hanem a csapatok hadműveleti felépítésének mélységében is.

Míndezzen a hadtápbiztosítás elveinek ártértelemezését és korszerűsítését igénylő kéréseknek a megoldása képezi a hadtápelmélet és -gyakorlat korszerű fejlesztésének „termékét”, ami a maga részéről szükségessé teszi a hadtápvezetés folyamataival kapcsolatosan kidolgozott javaslatok anyagi megvalósítását és a gondolkodás gyorsított átalakítását.

A vezetés gyakran társul a harcálláspontok és hadtápvezetési pontok telepítésével és működésével. Az új viszonyok között ezt valamelyest másképpen kell értelmezni és mint a csapatok (erők) hadtápbiztosításának különböző területein és tagozataiban alkalmazott (foglalkoztatott) emberek, hadtápcsoportok és intézetek reális tevékenységének, életének és alkotásának sokrétű folyamatát kell vizsgálni. Hogy e csapatokat ilyen szigorú időnorma viszonyai között el lehessen látni a teljes nomenklatura szerint, szükségessé válhat minden rendelkezésre álló erőnek és eszköznek egy mederben való összpontosítása és terelése.

Következésképpen, tehát nem csak a vezetés kérdéseit kell korszerűsíteni, hanem a személyi állományt is meg kell tanítani kezdeményezően és bátran tevékenykedni, fel kell azokat készíteni az extrém viszonyok közötti munkára. Ez lehetővé teszi a csapatok hadtápbiztosítása folyamatosságának és magas fokú hatékonyságának az elérését még akkor is, ha az előjáró vezetési ponttal nincs összeköttetés. A sikerhez hozzá kell járulniok a hadtápbiztosítás általános rendszerének állóképességével kapcsolatos kutatásoknak, kidolgozásoknak is.

Ezen probléma megoldásának útjait a különböző csapattagozatok és hadtápszervek közötti állandó együttműködés megszervezése alkotja azzal, hogy a harci egységeket bármilyen viszonyok között időben fel lehessen tölteni készletekkel és a veszteséget helyre lehessen állítani.

A szoros együttműködés biztosításának céljából a híradás és a vezetés megszervezését újszerűen kell megközelíteni. Az utóbbi általában a vezetés általános rendszerén belül valósul meg a csapatcsoportosítások állományába tartozó megfelelő hadtáptagozatok hadtápvezetési pontjain és harcálláspontjain keresztül. Ehhez azonban nem minden esetben lehet technikai híradóeszközöket biztosítani. Ugyanakkor a felkészülés, az áttelepülés, vagy valamilyen egyéb más tevékenység rejtettsége érdekében nem mindig lehet felhasználni a rendelkezésre állókat. Ezért a vezetés stabilitása és életképessége biztosításának érdekében szükségessé válik úgy a technikai, mint a mozgó híradó eszközöknek az alkalmazása, valamint az előjáróknak személyes érintkezése az alárendelt egység- és alegységparancsnokokkal.

Korszerű viszonyok között tudományos és gyakorlati szemszögből rendkívül fontos az olyan progresszív vezetőszerveknek a munkába állítása, amely gyorsítja az elhatározások meghozatalát és lehetővé teszi azoknak a végrehajtókhoz való eljuttatását, hogy minden hadtápszerv időben reagáljon a helyzetben bekövetkezett változásokra. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy ezt nagymértékben befolyásolja az automatizálási eszközöknek rendszeresítése, különösen a feladat tisztázásának, a helyzet értékelésének, az elhatározás meghozatalának és a csapatok (erők) hadtápbiztosítása tervezésének folyamatában.

Függetlenül attól, hogy a különböző hadtáptagozatokban a vezetési folyamatok automatizálásának foka más és más lesz, itt az a legfontosabb, hogy egységes rendszer-tervezési elhatározásokat (megoldásokat) érjünk el – a technikai, információ- és programbiztosítási tervben. Ennek eredményeképpen az apparátus vezetési munkájának intenzitása és produktivitása igen magas lesz, mivel a végrehajtók érintkezéskor egységes „nyelvet”, és az információfeldolgozásnak egységes technológiáját fogják alkalmazni, ami nyilvánvalóan biztosítja a hadtápvezetés magas fokú megbízhatóságát.

Hangsúlyozni kell, hogy a hadtápvezetés folyamatának vezetése egyre inkább bonyolultabbá válik, azt napjainkban nem szabad csak a csapatok (erők) szállítóeszközök és anyagieszköz-szükséglete hagyományos számvetésének és azok szállításának formájában elképzelni. A több tucat, száz különböző megnevezést tartalmazó készletek – az elmúlt háborúhoz viszonyítva 8–10-szeresére nőtt – nomenklatúrája megköveteli nemcsak a különböző nomenklatúrájú anyagi eszközök szükséges mennyiségének időben történő meghatározását. Nem kevésbé fontos a minőségi része sem és pedig azok optimális komplettjeinek az összeállítása, amelynek összeállítását a megszabott feladatok végrehajtásának sajátos volta teszi szükségessé. Különös jelentőségre tesz szert a szállítóeszköz és közlekedési útszükséglet legpontosabb meghatározása, azok minőségi értékelése az anyagi eszközök különböző tagozatokba, és különböző irányokba való utánszállítása hatékonysága, és időben történő szállítása biztosításának, valamint a sebesültek és a technika hátraszállítása végrehajtásának szemszögéből.

A közlekedési utak megbízható műszaki oltalmazására és időben történő helyreállítására szolgáló erők és eszközök kellő minőségi értékelése, azok lehetőségeinek meghatározása és hatékony felhasználása nélkül nem képzelhető el a csapat- és hadtápcsoportosítás, anyagi eszköz utánszállítás, a sérült technika és sebesültek hátraszállítása feladatainak megoldása. A hadtáp által megoldandó feladatok prognosztizálásában és tervezésében alkalmazott számvetési módszerek száma nagy és azok mindegyikének csak egy célja van – biztosítani a korszerű helyzet bármely viszonyai között a magas fokú operativitást és hatékonyságot a hadtáp tevékenységében (munkájában). Ez pedig magától értetődően csak a műszaki-tudományos haladás meglévő és új vívmányainak folyamatos meghonosítása mellett érhető el mind a vezetés folyamatában, mind a hadtáp tevékenységének egyéb területein.

Ismeretes, hogy az utóbbi években a hadtáp sokban változott. Az mozgó és mobil lett. Ugyanakkor a harctevékenység eszközeinek és módjainak fejlődése megköveteli azt, hogy lényeges kiigazításokat eszközöljünk, azok sokoldalú biztosításának megszerzésében.

Tudni kell azonban azt, hogy a fegyverzeti eszközöknek a csapatoknál és erőknél való megjelenésével azok kiszolgálására egyre több speciális hadtáptechnika fajtára van szükség. Gyakran előfordul azonban az, hogy ezt a feladatot a népgazdasági bázis jár-

művek felhasználásával oldják meg, az utóbbiak modernizálásának útján. Ez is célszerű megoldás. Ahogy azonban a műszaki-tudományos haladás is bizonyítja, a műszaki-tudományos haladás a közeljövőben új típusú, modul, univerzális járművek létrehozását eredményezheti, ami meghatározott változásokat von maga után a bázisjárművek szerkezetében.

Az elvben új járműtípusok és technológiák kidolgozásával és rendszeresítésével kapcsolatosan sok új feladat vetődik fel. Azoknak megoldásakor nagyon fontos figyelembe venni a technika fémszükségletét, megbízhatóságát és életképességét, annak harci viszonyok közötti javíthatóságát, szabványosítását, egységesítését, miniatürizálását, valamint univerzális rendeltetését. Nyilvánvaló, hogy a hadtáp felszerelésének ezen és többi problémájának eredményes megoldása mind a tulajdonképpeni hadtáp, mind a népgazdaság mélyreható rendszer kutatása esetén lehetséges, mindezen eszközök alkalmazása eredményességének és hatékonyságának figyelembevételével, a háborús és béke viszonyoktól és feladatoktól függően.

El lehet képzelni, hogy milyen bonyolult a megfelelő kutatóknak, tudósoknak és ipari bázisnak ezen célokra való felkészítése. Mindenek előtt számolni kell azzal, hogy a fiatal kutatók kiképzésének ideje alatt (3-5 év) azokat a technikai eszközöket, amelyeken őket tanították, teljesen felújíthatják. Ezért a tudósok, konstruktőrök képzését és a termelési bázis korszerűsítését párhuzamosan kell végezni és kezdettől fogva öt vagy több évre kell prognosztizálni a kutatásokat és a munkákat azzal, hogy bármikor világos legyen ennek az újdonságnak a perspektívája.

Innen az emberi tényező szerepének a növekedése, aminek figyelembevétele nélkül a korszerű, dinamikus viszonyok között semmiféle fejlődés nem képzelhető el. Következésképpen tehát a hadügy és annak különböző ágazatai továbbfejlesztése szükségességének hangsúlyozásakor gondolni kell a tudományos kérdések magasabb színvonalú munkájára is. Nem kell feltétlenül azt gondolni, hogy a tudományos kérdéseket csak tudományos és tanintézetekben kell összpontosítani. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a tudományos potenciál csak akkor lehet hatékony, ha a „termelésre” támaszkodik. A mi esetünkben ilyen „termelést” képeznek a csapatok, azok élete, kiképzése, különösen tábori kiképzése, a harcászati gyakorlatok. A hadi és szaktechnika tulajdonságainak és azok alkalmazása módjainak ellenőrzése pontosan ezen rendezvények alatt történik. Ezért a tudományos, az elméleti kidolgozásoknak és döntéseknek (elhatározásoknak), azok csapatoknál gyakorlati ellenőrzésével való összekapcsolása képezi a fő irányt a tudományos döntések, elhatározások további átalakításában és minőségi javításában. Ezért minden tisztet, közép-kadert, harcost úgy kell nevelni, hogy azok vonzódjanak a tudományos kutató munkához. A csapatoknál teljesített szolgálatuk ideje alatt megértésük azt, hogy őket különös felelősség terheli azért, hogy a csapatokat, a korszerű követelményeknek megfelelő hadi és szaktechnika fajtákkal lássák el.

Az emberi tényező szerepe csak ebben az értelemben, különösen a hadművészetel, a csapatok (erők) hadtápbiztosításának elméletével és gyakorlatával kapcsolatos korszerű feladatok értelmezésében fog tovább nőni. Ezen feladatoknak megoldását most össze kell hangolni a múlt mércéivel nem mérhető nagyméretű és mélyreható „áttöréseket” eredményező műszaki-tudományos forradalom általános eredményeivel.

Az élet meggyőzően bebizonyította, hogy újszerűen nem lehet úgy dolgozni, hogy a hadtáp tudományos kérdéseknek ne legyen hatásköre, széleskörű politikai látóköre, azok ne lássák a perspektívát és ne találják meg a részükre megszabott feladatoknak leg-

megfelelőbb útjait. „Egy lépést sem tehetünk előre – hangsúlyozta a párt XXVII. kongresszusán M. Sz. Gorbacsov, az SZKP KB főtitkára – ha nem tanulunk meg újszerűen dolgozni, nem leszünk képesek leküzdeni a maradiságnak és a konzervatizmusnak bármilyen megnyilvánulásait is, ha nem lesz bátorságunk a helyzet józan értékelésére, azt olyannak látni, amilyen.”

Egész tevékenységünknek határozott átalakítása – ez napjaink konkrét parancsa. Csak ezen követelmény teljesítése esetén számíthatunk tartós eredményre a Szovjet Fegyveres Erők harcckésztségének növelésében.